

A jászberényi Jász Múzeum újabb gyűjteménytárgyaiból

Csizmahúzó (Sáros András rajza)

Múzeumunk elsősorban néprajzi és helytörténeti kutatásokat folytat, s ennél fogva túlnyomórészt ilyen jellegű tárgyi anyagot gyűjt a Jászság területén. Minthogy mezőgazdaságunk szocialista átszervezésével a hagyományozott paraszti életforma gyorsan és végérvényesen el fog tűnni, s hatalmas fejlődésen megy keresztül, múzeumainknak fontos feladata a jelenkor átalakulási korszak dokumentumanyagának megőrzése és archiválása mellett a paraszti múlt hagyatékának, primitív munkaeszközeinek és egyéb használati tárgyainak gyűjtése. Ebben a munkában szinte bárki hasznos segítséget nyújthat a múzeumnak.

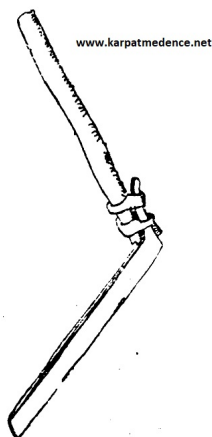
A Jász Múzeum is ilyen szellemben folytatja kutatásait és a még aránylag kevés számú néprajzi gyűjteményének gyarapítását. Legutóbb Kohári János, a Jász Múzeum teremőre két igen érdekes néprajzi tárgyra hívta fel a figyelmemet, amelyeket rövidesen sikerült is megszereznem.

Az egyik egy „csizmahúzó”, amely nemcsak elmés szerkezete miatt figyelemreméltó, hanem a jászsági paraszti életkörülmények egyik megnyilvánulásának is jellemző dokumentuma. A Jászság mély fekvésű, vizenyős tájain, különösen a tanyavilágban az őszi esőzések beállta után igen nehéz volt a közlekedés. A „vendégmarasztaló” sár főképpen a gyalogjárók sorsát nehezítette meg, s szükségessé tette a csizma használatát mind a nők, mind a férfiak számára. A néha szűk, átnedvesedett csizma lehúzása gyakran komoly fizikai erőt igényelt. Az egyedüllevő, s főképpen az idősebb emberek számára bizony ez néha sok nehézséget jelentett. A csizma lehúzása tehát szükségessé tette valamiféle segédeszköz alkalmazását.

Írta: Tóth János

2021. május 03. hétfő, 09:39 - Módosítás: 2021. május 05. szerda, 11:22

A csizmahúzóknak többféle típusa ismeretes a Jászságban is. Az itt bemutatott darab segítségével a csizmát kézzel való megfogás nélkül is le lehet húzni.

Tőzegvágó vagy más néven darunyak

A másik néprajzi tárgy egy tőzegvágó, Jászberényben használatos néven darunyak. Falusi kovácsmester által készített szerszám ez, amelyre házilag fából készítették nyelet. Az Alföld számos területén, így a Jászságban is sok helyen még ma is tőzegganajjal tüzelnek a szobában levő tűzhelyen és a búboskemencében. A nagyjóságok trágyáját ugyanis a tél folyamán lehetőleg szalmaszalma nélkül külön rakják egy kerek rakásba, ahol tavaszra összeérik. A nyáron ezt megtapossák keményre, majd a földön egyenletes rétegben szétterítik, és a darunyakkal feldarabolják általában könyvnagyságú darabokra. Ezeket a darabokat élre állítva szárítgatják néha hetekig is, majd fé'százalják (felszázalják), vagyis kb. 100 darabból álló halmazokba rakják. További száradás után az így elkészült tőzegganaj a padlásra kerül, s a következő télen tüzelőül szolgál. Az itt bemutatott tőzegvágó ajándékozója szerint már négy emberöltőt megért.

Megjelent a Múzeumi Levelek 5. számában (Kaposvári Gyula szerk.), 1961. Szolnok

A szolnoki Damjanich János Múzeum Könyvtárának engedélyével.